

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
Morir abans de morir: l'experiència de reneixer.

Estils

CRISTIANISME A L'EUROPA DEL SEGLE XXI
Ser a casa, de Gabriel Magalhães, parla de l'experiència del cristianisme sense complexos, agraïda, poètica, sincera. Des de l'avui, des de l'ara.

GETTY

Raimon Panikkar (01) i Pinchas Lapide (02) són els protagonistes del diàleg del llibre.

FRAGMENTA

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Cal parlar de Déu?

Un llibre recull el diàleg entre Panikkar i Lapide, on són presents interrogants i autocrítica

Hi ha converses que neixen mortes i morts que encara conversen. Morts ben vius, perquè continuen esperant-nos. I malgrat el que diguin les seves dates de defunció, continuen fent-se escoltar, sense impositions, seduint-nos. És el cas d'aquest diàleg transcrit i publicat recentment per l'editorial Fragmenta sota el títol *Parlem del mateix Déu?*, entre el teòleg i filòsof Raimon Panikkar (Barcelona, 1918 - Tavertet, 2010) i el teòleg jueu Pinchas Lapide (Vienna, 1922 - Frankfurt, 1997). Malgrat que el text no ens transmeti els seus silencis, el paper ofereix la possibilitat d'obrir i tancar el diàleg entre aquestes dues figures intel·lectuals quan ho necessitem, deixar-los reposar, tornar-hi una vegada i una altra sobre un punt en concret, acompanyar-los també en el silenci: "No podem parlar de Déu sense haver fet abans un silenci interior", assegura Panikkar, sostingut per Lapide: "El principal òrgan per percebre Déu no és l'ull sinó l'orella".

Una xerrameca maldestra

Dos teòlegs que fan autocrítica, que defensen l'interrogant persobreda la conclusió fàcil, que saben escoltar l'altre per aprendre i no per convèncer. Hem de parlar de Déu? Cal? És una pregunta complexa quan se la plantegen dos teòlegs que viuen l'experiència més enllà d'elucubrar teories. Per això és un plaer escoltar-los (o llegir-los) quan compareixen intuïcions. "Guardem silenci per conservar-la [a Déu] viu -afirma Lapide-. Potser aquesta seria una manera d'estar més a l'altura de la divinitat infinita o com en vulguem dir. Hi ha una cosa segura:

hauríem de parlar menys sobre Déu". I Panikkar afegeix: "La paraula *Déu* no és necessària i molt sovint, sobretot avui en dia, és un impediment per expressar l'experiència o la creença en aquest misteri que no té nom o que pot tenir tots els noms. ¿No podríem tenir com a marc de fons la misèria i la situació dels homes d'ara i parlar més de l'experiència, més personalment i des de la quotidianitat?"

Parlar del que no és sense deixar de ser, d'allò més llunyà i més proper alhora, sense temptació de classificar, de reduir, de manipular. Déu com a incògnita però no com a mer desconegut. "De la mateixa manera que una mare cada dia anomena la seva criatura amb tres o quatre noms afectuosos diferents, o que dos amants sempre inventen noms nous per intentar expressar els seus sentiments, el mateix passa amb els jueus creients i Déu", explica Lapide. I afegeix: "A la Bíblia hi tenim més de cent noms per a Déu i sabem que en els millors dels casos són aproximacions que surten al seu encounter però que, al cap i a la fi, són una xerrameca maldestra que baluceja constantment per dir una cosa per a la qual no s'ha inventat el llenguatge per poder-ne parlar".

Xerrameca maldestra que baluceja constantment... ¿Hi ha millor definició de l'exercici d'un teòleg? ¿Es pot ser més humil, més encertat, més equilibrat? I d'aquest baluceig constant, imparabile xerrameca maldestra, els dos protagonis-

Respecte
Els dos teòlegs saben escoltar l'altre per aprendre i no per convèncer

Parlar
Panikkar apostava per una nova possibilitat de pau a través del diàleg

tes en fan l'art d'escoltar, com alquimistes. Panikkar, en aquest intent de tramejar les respostes simplistes, afirma: "A l'home se li ha concedit que, en la mesura que experimenta les seves limitacions, faci experiència del que hi ha per sobre d'aquest límit d'una manera que no pot veure des de sota seu. Per tant, la meua experiència del límit és sempre simultània a la meua experiència de transcendència. Experimento el límit quan, d'alguna manera, experimento l'il·limitat, que és qui marca el límit. Visc alhora el límit i l'alliberació en l'infinít".

Evitar la contracepció cultural

Per la seva banda, el teòleg jueu ofereix una llista dels Déus morts, caiguts pel seu propi pes -un pes que ofega, castra, arrasa-. Segons ell, ja ha mort el Déu comptable -que porta el càlcul dels actes bons i dolents de cada un de nosaltres-; el Déu avi amb la barba llarga i blanca; el Déu dels exercits que sempre desfila amb els batallons més forts... "De tal manera que avui potser estem en situació d'avançar cap a imatges de Déu més profundes i adultes..." Imatges de Déu, però, sense la temptació d'elaborar imatges, sense fer-ne un subjecte. "Allò que Orient retreu a Occident, parlant de tradició, és que ha convertit Déu en una substància, en un ésser, en algú...", recorda Panikkar, cristià sense por a definir-se també hindú i budista, no amb ànim provocador ni sincrètic, molt menys per superficial-

alitat, sinó per fer palesa la pròpia experiència, juntament amb la gran convicció d'un pluralisme viu, també, en el propi cos: "Advoco per un pluralisme autèntic i saludable. Pluralisme no vol dir relativisme, ni indiferència, sinó que precisament consisteix en l'observació profunda dels altres perquè els considerem font de coneixement o, si volem, de la revelació, que no pot ser reduïda a una sola font (la nostra). Així la conversa pren, d'una banda, humilitat i, de l'altra, profunditat, que no ens porten a una meta com una sinó a l'afecte i la tolerància mutus i a la comprensió del que no comprem dels altres, perquè cada home és un secret, un misteri", diu.

Atent, recíproc, Lapide assenteix de bon grat, i ofereix una guia de mínims: "Segons la moral jueva -explica-, Déu no fa les tres primeres preguntes de la Bíblia a Adam, Eva i a Caïn, sinó a tots nosaltres, i cada dia: on ets?, què has fet?, on és el teu germà?" "Nosaltres, teòlegs i filòsofs, hauríem d'evitar la contracepció cultural, els mètodes anticonceptius que volen evitar la fecundació mútua", continua Panikkar, que també reivindica la crítica dels altres, "perquè, si no, no soc del tot conscient del que em falta". I d'aquesta màxima n'extreu una reflexió imprescindible: "Veig que, a pesar que la meua religió té bones respostes, tots nosaltres, jueus i cristians, hindús i musulmans, no ens n'hem sortit. Aquí advoco per una conversió de les religions corresponents, no a altres religions, sinó a fer un tomb molt més profund, on puguem crear un nou món i una nova possibilitat de pau mitjançant el diàleg".

Reflexió que no ens serveix, aquí i ara, com a punt final, sinó d'inici constant, balucejant, mentre callem també, fent camí o aturant-nos, escoltant sempre.

OPINIÓ

La salut, una nova religió?

EULÀLIA FANAR
INVESTIGADORA EN TEMES
DE GÈNERE I CONFLICTE

Hem fugit d'un tipus de religió entesa com a àmbit regulador en excés, moralitzant a mitges, encotillat sempre, per entrar en un marc que no abandona l'anhel d'astorament, gratitud, confiança, transcendència de la religió però dona èmfasi al vessant interior. Ho anomenem "espiritualitat sense religió" i fem el camí més lleuger. Lliures? No ho sé, però sí més alliberades. A mesura que ens hi capbussem, però, veiem que les aigües no són sempre clares, l'espiritualitat ven, sens dubte. I com en tot comerç, també hi ha deixalles, que suren en l'aigua per on nadem. Moltes d'aquestes deixalles tenen la mateixa forma que la religió que hem deixat enrere; això sí, amb noves etiquetes molt més atractives. Una d'elles és el benestar i la salut, que han agafat tot el tronc fonamental de la religió més inquisidora. Recordem que en francès de la salut en diuen *santé*, mentre que el terme *salut* s'utilitza en el sentit cris-

No hi ha paradís sense una dieta saludable, amb totes les consignes proselitistes que separen el món entre els sans i la resta

tià de salvació. I això és el que ens diu aquesta nova espiritualitat sense religió que es basa en la salut com a font de salvació: no hi ha paradís sense una dieta saludable, amb tot el ventall de consignes proselitistes que separen el món entre les ànimes sanes i la resta. Una salut viscuda des de l'obsessió, en què la veritat cal difondre-la com qui difon la Bona Nova: hi ha salvació/salut si escoltem i seguim la via correcta. Ni greixos ni sucres, amb gluten i cereals o a la inversa, alguns amb carn i d'altres sense, tant li fa, cada grupuscle hi diu la seva i en fa bandera.

I nosaltres aquí, vivint-ho des de la perplexitat del qui veu com els discursos més obsolets de la religió prenen noves formes per continuar alligant els altres. Amb la tristesa de presenciar aquesta imperiosa necessitat que tenim de buscar la salvació en un lloc reduït, excloent els altres que no es comporten ni pensen igual.

GETTY

F
v
p
b
c
n
r
n
d
e
h
q
p
e
l
s
d
é
g
d
A
s
p
d
v